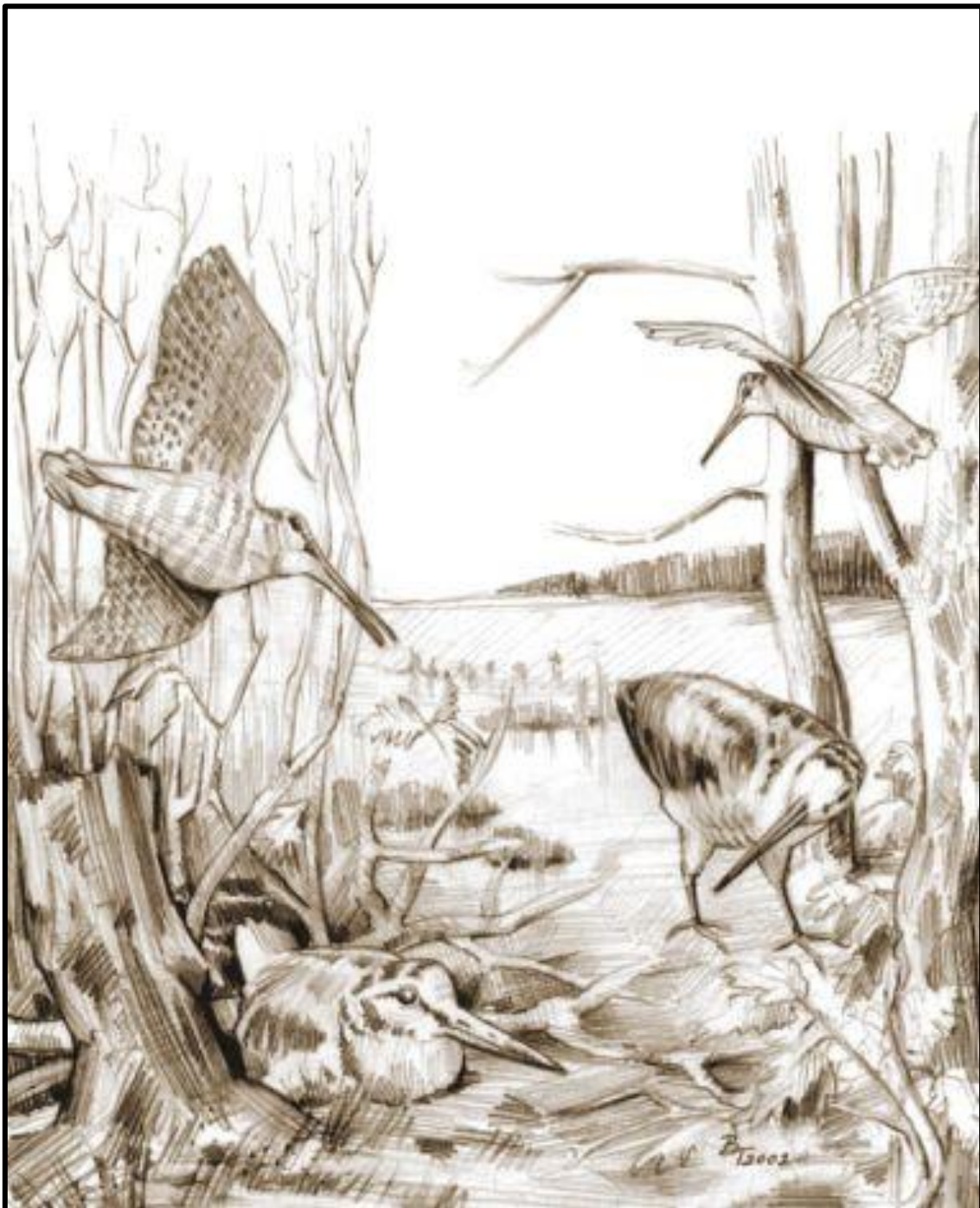

MARA ÁRPÁD: AZ ERDEI SZALONKA

Március a vadászati év kezdetét jelenti. Alig akad olyan vadász aki, a tél elmúltával nem várná türelmetlenül azoknak a kis vándoroknak az érkezését, amelyek közt nincsen két egyforma színű. A tavasz érkezését és a szalonka szezont kezdetét jelzi a hóvirág, kankalin, májvirág, sáfrány, leánykökörcsin, farkasboroszlán, és ibolya nyílása, a fűzfabarka fakadása. A madarak közül elsőként érkeznek a pacsirta, a kékgalamb, a seregély, a vörös kánya és a búbos. Őket követik az időjárás függvényében hosszabb vagy rövidebb időközökben az örvös galamb, a fehér gólya, az énekes rigó, és a rozsdafarkú, amelyek megbízható előhírnökei az erdei szalonkának.

Az erdei szalonka megérkezésének idejét a régi német vadászok a Húsvétot megelőző öt vasárnap idejével egybevágnak tartották, amelyet bizonyítanak az alábbi mondások is: Remiscere – nach Scnepfen suchen geh (keresni gyere), Oculi – da kommen sie (itt vannak ni), Laetare – das ist das Wahre (sok jár-e?), Judica – sie sind noch da (fogy száma), Palmarum – trallarum, ami vadásznyelven annyit jelent, hogy Virágvasárnap vége a szalonkahúzásnak. De hát a Húsvét változó ünnep és március 22. április 25.-i időközökre esik, így tudományosságán nem kell vitatkozni.

Vidékünkön a „Palmarum” nem jelenti a trallarumot, miképpen rendszerint az „Oculi” sem hozza meg hosszúcsőrű vendégeinket. Hiszen a szalonka sem igazodik a kalendáriumhoz, hanem délebbre várakozik a kedvező időjárásra, a tavaszodás zsenge jeleire. Azok a vadászok akik évek során rendszerességgel megfigyelték vidékünkön a szalonkahúzással egybeeső természeti jelenségeket (uralkodó szél – időjárás, a növényzet fakadása vagy a vándormadarak érkezése), tudják a legnagyobb valószínűséggel meghatározni érkezésük idejét. Homeyer szerint: „Csodálatos összhang uralkodik a vándormadarak megjelenésénél, mert egyidőben jelennek meg azokon a helyeken amelyek klimatológiai viszonyai megegyeznek”. Dr. Quistrop szerint (aki a szalonkák vándorlását tanulmányozta): ha tavasszal keleti passzát–szelek uralkodnak és derült és hűvös éjjelek vannak, hiába várjuk a vonulás kezdetét, mihelyt azonban a szél délire vagy nyugatira változik, a vonulás megkezdődik. A szalonkavonulás és az időjárás-frontok közötti összefüggést először Czink Ede, fogarasi postamester mutatta ki, az 1896-ban megjelent szalonka-monográfiájában. Hogy a szalonkavonulás miért is tart viszonylag rövid ideig, gondolom, Brehm sorai megmagyarázzák

Nagyon sokan titokzatos madárnak tartják, azért is, mert ritkán mutatkozik (alkonyatkor, naplemente után és hajnalban, napkelte előtt mozog) de azért is, mert külsőleg a kakast és a tojót nem tudjuk megkülönböztetni, az sem bizonyított, hogy a tojó is húz-e esténként, az sem ismeretes, hogy mikor szakad meg a nőstény és a fiókák közötti kapcsolat, a gyakorisága és állománysűrűsége többnyire tisztázatlan. Néhány nőstény feltehetően kétszer is költ évente. Tudomásunk van a „téli szalonkák”-ról amelyek Közép- Európában — néha a Duna-deltában is — áttelelnek.

De „lássuk mit is tudunk e tündérmadarról, vagy ahogyan manapság” emlegetik, az erdők királynőjéről. Tömzsi, kisebb galambnagyságú, lilealkatú madár, hosszú, egyenes csőrrel. Szárnyfesztávolsága kb. 60 cm, röpte könnyed (olykor cikázó), zajtalan. Színe barna, világos és sötét sávokkal, a fejtető és nyak fölött két széles fekete keresztsávval. Szeme magasan ül a fején, így gilisztázás közben is jól látja környezetét. A felső csőr elülső vége megemelhető, így csipeszszerűen ragadhatja meg zsákmányát. A párzási idő a dürgés, amely körülbelül (az időjárás függvényében) március közepén kezdődik. A szalonkahúzás a kakasok nászrepülése, dörgő hangja tompa korogás és morgás, finom kétszólamú pisszegésből áll. A nálunk található szalonkák egy része költ is itt, a másik részük csak átvonul a területeink fölött. Tavasszal délről észak-északkelet irányba vonulnak, ősszel pedig északról dél felé. Többnyire éjszaka vonulnak. A szalonkavonulás üteme az időjáráson kívül a földrajzi tényezőtől is függ. Így a délről észak vagy északkelet felé húzódó folyók vonalán igen gyorsan felrepülnek, míg a mi hegyes vidékeinken többet pihennek és repülésüket többször is megszakítják. A hegyeink északi oldalán később jelennek meg, de valamivel tovább is maradnak, mint a déli oldalakon. Évről-évre felkeresik az üde talajú erdőket, ahol a talaj levelekkel borított. Minden erdőnek megvannak a szalonkák által kedvelt helyei. A szalonka jelenlétét biztosan eláruló jel a – hosszú csőrrel szúrt – földön található lyuk. Gilisztával, apró csigákkal, bogarakkal és lárváikkal táplálkozik, de étlapjáról nem hiányoznak a vékonyabb gyökérdarabocskák sem. Tavasz húzáskor (párszerző repülés) — az időjárástól függően — szép tiszta időben vagy csendesen csepergős, meleg estéken, bagolyhoz hasonlóan lomha a repülése. Szeles időben és hideg estén a kakasok villámgyorsan cikázva zavarják egymást. Északi szél esetén a húzás elmaradhat. A

húzás irányának megválasztásánál szereti a nyiladékok mentét, vágások szélét, a kiemelkedő, messziről jól látható egyes fák irányát, erdősarkokat és a hegygerincek nyergeit. A párzás után a hím és a tojó elválnak (a hím nem törődik a fiókák nevelésével). A tojó rendszerint lombbal tölti meg a fészkeknek kiválasztott talajmélyedést amelyből többnyire kilátszik a négy világosbarna sötét pettyezesű tojás. A nőstény a három hétig tartó kotlás idején csak hajnalban és az alkonyati szürkület idején hagyja el rövid időre fészket, hogy táplálkozzon, illetve tisztálkodjon (fürdés, tollázkodás). A kotlást csak az utolsó tojás lerakása után kezdi meg. A fiókák fészekhagyók, de huzamosabb ideig a fészkek közelében maradnak.

Hogy a szalonka titokzatos madár már sokan írták, de más jelzőkkel is illették: megbízható, sportszerű és „úri madár”, olvashatjuk a vadászirodalomban. Ahogy gróf Széchenyi Zsigmond fogalmazta meg: „Ő a vadászszárnyasok „gentlemen”-je, valóságos úri madár. Megbízhatóságát pontos érkezésével, tartózkodó szerénységét pedig látogatása rövidségével, tollzatának egyszerű, mégis ízléses mintázatával, hangjának halk, csaknem suttogó szavával, félhomályban végzett, tapintatos sétarepülésével dokumentálja. Valóban meg kell állapítani, hogy a szalonka jó ízlésű, minden feltűnést kerülő, tartózkodóan csendes, előkelő madár”.

Vadászatának több módja létezik: lesvadászat, a kereső vagy bokrászó vadászat és a hajtóvadászat. Napjainkban a legtöbb országban a lesvadászat (húzás) engedélyezett. De Svájcban vadászata már több mint 50 éve tilos, napjainkban már Németországban is megtiltották. Magyarországon csak a tavaszi húzáson vadászható, és húzásonként kettő ejthető el. Hazánkban, húzáson egyéni engedéllyel vadászható a jóváhagyott keret szerint (a csíki vadászcsoporthoz jóváhagyott létszám erre a vadászszézonra 3-4 darab). A vadász trófeája az ecsettoll és a zsírozómirigyben található tollpamac.

(in: <http://erdelyinimrod.ro/archivum/96>)